

Dan scheurt de hemel.
Dan belacht Hij den raad der menschen.

Zoo betoont de Heere Zijn ontferming in alle tijden.

Ook in onzen tijd.

Als er maar is het „Gode zwijgen“.

Als wij maar te doen krijgen met den Heere zelve.

Alle menselijke en christelijke en kerkelijke plannen baten niet.

Er is slechts één weg ter redding.

Dat is de weg van het stille, zwijgende verwachten.

Dan heeft de Heere zich een pad bereid.

En als Hij dan komt, dan is Hij overweldigend.

Des Heeren doen is majesteit!

Dan breken de fonteynen zich baan.

En dan vindt ons de Heere verlegen aanbiddend: Wij zijn geringer dan al deze weldadigheid en trouw.

A.

D. S.

Het aantal theologische studenten. IV. (Slot.)

Voor we nu verder gaan met ons betoog, geven we op verzoek van een paar lezers, nog enkele cijfers.

In de laatste tien jaren (1 Jan. 1920—31 Dec. 1929) verminderde het aantal vacante predikantsplaatsen met veertig. Dit betekent evenwel niet, dat we mogen zeggen, dat in die jaren per jaar ongeveer vier predikantsplaatsen werden bezet, welke voorheen vacant waren. Want de toename komt hoofdzakelijk voor rekening van de jaren 1928 en 1929. In die jaren deden resp. 42 en 57 predikanten voor het eerst of bij vernieuwing hun intrede in de kerken. Stellen we daarnaast, dat voor 1921 dit getal 16 is en dat het 14 is voor 1922 (dit zijn de magerste jaren) en dat het 34 is zoowel over 1924 als 1925, (de beste jaren vóór 1928), dan zien we, dat juist de laatste twee jaren samen schier het geheele surplus van 40 predikanten leverden. Juist in die jaren deed zich voor het eerst gevoelen de invloed van den grooten toeloop van theologische studenten, welke ongeveer September 1923 begon.

Het aantal vacatures is thans nog ongeveer 170. Maar bij deze vacatures zijn die van een vijftigtal vacante kerken gerekend, die wel zeker geen predikant zullen kunnen beroepen. (Er zijn er bij met minder dan 20 belijdende leden.)

Stel nu eens dat 't mogelijk ware, dat in de overblijvende 120 vacatures alle een kandidaat werd beroepen, dan nog zou er een surplus van kandidaten blijven.

Immers: $300 - 120 = 180$; er zouden dan in vijf jaar voor de overige vacatures nog 180 kandidaten overblijven, d.i. 36 per jaar. Ook dit cijfer is op ruim 720 predikanten te hoog; het zou toch veronderstellen, dat de gemiddelde diensttijd onzer dienaren des Woords slechts 20 jaar is, indien we meenden, dat al deze jonge mannen een plaats zouden kunnen krijgen.

Bovendien zijn er bij de 120 daareven genoemde kerken verschillende, die gecombineerd wél, maar afzonderlijk géén predikant zouden kunnen beroepen en onderhouden.

Stellen we nu, dat van de ruim 300 theologische studenten, die in de eerstvolgende 5 jaren klaar komen met hun studies ongeveer 20 per jaar een plaats kunnen ontvangen tengevolge van emeritering van predikanten of van het overlijden van nog dienstdoende leeraars (dit getal 20 is iets boven het gemiddelde der laatste 10 jaren), dan vragen er nog een 200-tal om een plaats.

Het getal 200 kan wellicht nog met plm. 25 verminderd worden, omdat juist in de jaren 1890—1896 een relatief groot aantal kandidaten „klaar“ kwam; zoodat de eerstvolgende jaren een relatief groot aantal emeriteeringen kan worden verwacht.

Maar dan blijven er nog 175 over!

Stel, dat er 25 kandidaten een plaats vinden, doordien kleine gemeenten, die tot dusver niet gingen beroepen, dat nu wél gaan doen, dan nog vinden 150 kandidaten, oftewel de helft van het te verwachten totaal aantal geen plaats.

Ja er zullen er méér zijn dan 150, want we herinneren eraan, dat onze berekening, die op 300 kandidaten in vijf jaar uit kwam, zeer sterk aan den lagen kant was.

Door uitbreiding van het aantal hulppredikers kan van de 150 beschikbare krachten zeker een derde deel een plaats ontvangen.

Maar dan zijn we ook aan het einde.

En blijven er in vijf jaren honderd kandidaten, die geen plaats zullen kunnen vinden op de gewone wijze.

Mogen we nu, indien we dit heel simpele feit menselijkerwijs moeten vast leggen, niets doen? Moeten we maar zeggen: „ze reddden zich wel“?

Moeten we doorgaan al maar meer jonge menschen naar een desillusie te laten wandelen?

Indien men zegt: „neen, er moet iets gebeuren“, dan merken we op: laat men dan eens eenige voorstellen doen. Wij van onze zijde zullen ook pogen enkele wegen te wijzen.

Natuurlijk zal ieder candidaat, die begeert predikant te worden, zijn ideaal vasthouden.

Maar niet ieder is het mogelijk (ook om financiële redenen reeds niet) om jaren te wachten op een beroep.

En in de jaren, die er verstrijken vóór God hem een roeping doet toekomen, moet hij iets kunnen doen. En misschien zijn er onder degenen, die iets anders ter hand nemen verscheidenen, die merken, dat God een anderen weg voor hen heeft, dan zij dachten, dat Gods weg was.

Met deze feiten mag óók bij een voorslag rekening gehouden worden.

Gaarne wil ik dan wijzen op het feit, dat het werk der barmhertigheid dikwijls roept om goede, ontwikkelde en toegewijde krachten. Dat theologische kandidaten hier een plaats kunnen vinden, bewijst b.v. het feit, dat de directeur van de bekende stichting Hoenderloo, als theologisch candidaat in dit werk begonnen, na betrekkelijk korten tijd tot directeur werd benoemd.

Waar thans in dergelijk werk allerlei plaatsen worden ingenomen door medici en onderwijzers, plaatsen die minstens even goed aan een geschoold theoloog zouden kunnen worden toegewezen, meenen we, dat door besturende colleges ook onzen kandidaten een kans moet worden geboden. Niet alsof de medici en de onderwijzers alle zouden kunnen worden vervangen. Een verstandig lezer heeft van meetaf begrepen, dat het gaat om een deel der openvallende plaatsen.

Daarnaast denk ik aan het Rijks- Tucht- en Opvoedingswezen.

Ook hier is een voorbeeld. De directeur van het „gesticht“ te Amersfoort is een predikant. Het kan dus. Zouden onze kandidaten in deze richting niet een open deur vinden? Al is het waar, dat inkrimping van den dienst hier vooralsnog krachten over doet zijn.

Vervolgens wil ik noemen allerlei sociaal werk, dat zeer wel een plaats biedt aan onze a.s. kandidaten. Neen, ik denk niet in de eerste plaats aan de gesalarieerde posities bij vakbonden e.d.g. Daarin behoren menschen, die uit de beweging zelf opkwamen. Maar wel b.v. denk ik aan observatie-huizen voor jongens, aan „doorgangs-huizen“, enz.; ook aan de posities, door groote bedrijven, met het oog op de leiding van jongere arbeiders, geschapen; aan beroepskeuze-bureaux; aan „nazorg“, enzovoorts.

Het lijkt me niet onmogelijk, dat, indien nu reeds in deze richting de gedachten van de besturende colleges worden geleid, verscheidene tientallen van onze jonge mannen hier een plaats zullen kunnen vinden, juist zij, met hun opleiding.

Dan is daar nog iets anders.

Bij ons Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs wordt het godsdienstonderwijs en het onderwijs in het Hebreeuwsch meestal gegeven door dienstdoende predikanten. Ofschoon dat volgens sommigen iets vóór heeft, heeft deze toestand ook zijn schaduwzijden. Zoo zelfs, dat er directoren zijn, die gaarne aan een theoloog deze vakken toevertrouwen, mits hij uitsluitend leeraar aan zijn school is.

Zou er in de komende vijf jaren ook niet voor eenige onzer kandidaten, die voor dit werk liefde en aanleg hebben een plaats te vinden zijn bij ons Chr. M. O. of Voorbereidend H. O.?

En dan... Hoewel we groote waardeering hebben voor den ijver en de werkkraft van vele onzer emeriti, vragen we ons toch af of het op den duur aanbeveling verdienen zal, dat een emeritus-predikant in „los-vasten“ dienst zich verbindt aan een kerk, die best in staat is een eigen predikant te beroepen en te onderhouden.

Dat dit geschiedt bij zeer zwakke kerken is te billijken.

Maar het is o.i. niet recht, dat een emeritus-predikant, een candidaat „uit de pastorie“ houdt. En ten slotte.

Ik huijver er voor, om een gedachte te uiten, die er toe zou moeten leiden, dat het onrustbarend groote aantal organisaties, dat we hebben, wéér met één zou worden vermeerderd.

En toch geloof ik, dat hier noodzaak is.

Er moet een goede organisatie zijn, die het onmogelijk maakt, dat, zooals thans kan voorkomen, groote belangen van onze kandidaten niet worden gezien, en mooie mogelijkheden worden voorbijgegaan, eenvoudig, omdat niemand van de betrokkenen persoonlijk met de mogelijkheid in aanraking komt, en er verder geen „adres“ is, dat ten dezen in aanmerking komt voor hen, die over de „mogelijkheden“ de beschikking hebben.

Voor al met het oog op Indië, dat in verschillende posities zeker verscheidene van onze kandidaten kan gebruiken, is dit hóóg noodig.

We hebben in onze artikelen de aandacht gevestigd op iets, dat o.i. binnenkort een nood-toestand worden kan.

We hopen, dat we voldoende gezegd hebben om anderen te overtuigen, dat er iets geschieden moet. Als er nu maar iets gebeurt!

Onze God laat ons nooit ongeholpen.

Maar dan zullen wij organiseren en werken moeten.

J. W.

Hebben we in 1 Sam. 16:2 met een geval van noodleugen te doen, dat God de Heere zelf dekte met Zijn gezag?

Zóó luidt een der vragen die in deze rubriek reeds eenigen tijd op antwoord wachten. Tenminste als ik haar rekenen mag tot die wier beantwoording hier thuis hoort.

De vraag is geen onbekende. Haar juiste beantwoording, naar het schijnt, hier en daar nog wel.

De zaak is deze. Als Saul door den Heere verworpen is, wordt Samuël naar Bethleem gezonden, om een der zonen van Isai tot Koning over Israël te zalven.

Samuël aarzelt in het uitvoeren van deze opdracht. Hij vreest, dat Saul van de zalving van zijn opvolger hooren en hem, Samuël, doodden zal. „Hoe zou ik henengaan?“ zegt hij tot God, „Saul zal het toch hooren en mij doodden“. En daarop antwoordt hem dan de Heere: „Neem een kalf van de runderen met u, en zeg: Ik ben gekomen om den Heere offerande te doen. En gij zult Isai ten offer noodigen, en Ik zal u te kennen geven, wat gij doen zult, en gij zult Mij zalven, dien Ik u zeggen zal.“

In dat zeggen nu van „Ik ben gekomen om den Heere offerande te doen“, dat de Heere Samuël in den mond legt, ingeval Saul navraag bij hem doen zal aangaande het doel van zijn reis naar Bethleem, heeft men meermalen een noodleugen willen zien. We zouden hier dan een bewijs hebben, hoe onschuldig, althans in ernstige gevallen, het gebruik van een noodleugen in Gods oog is. Want, zoo heette het dan, in wat God zelf een van Zijn knechten, niet maar stilzwijgend toestaat, maar met zoo veel woorden aanraadt en beveelt te zeggen of te doen kan toch wel niets zondigs zijn.

Een van de vele voorbeelden, hoe gemakkelijk men het zich dikwerf maakt met de Schrift, als men ook maar een schijn van kans ziet, bij haar te vinden wat men zoekt. Intusschen wil ik daarmee niet zeggen, dat het altijd dergelijk hoos opzet was wat hier dwalen deed. Er zijn er ook, die hier volkomen te goeder trouw mistasten, en die, omdat ze de aanbeveling van een noodleugen niet konden rijmen met Gods waarachtigheid en heiligheid, met deze Schriftuurplaats verlegen zaten.

Rustig en met nadenken lezen van dit Schrift-deel had hen anders spoedig genoeg uit de verlegenheid kunnen helpen.

Wat hen in de war bracht was, dat de Heere eerst na Samuëls bedenking spreekt van het offer, dat hij te Bethleem zal hebben te brengen. Dat maakte op hen den indruk, als zou God, bij zijn opdracht aan Samuël, aanvankelijk niet aan offeren gedacht hebben, en het pas hebben opgenomen in zijn last aan den profeet, na diens tegenwerping, als een middel om hem te dekken tegen Sauls navraag en wraak. God verzint dan, met eerbied gesproken, die offerande te Bethleem als middel, om Saul op een dwaalspoor te brengen. En toegestemd moet, dat, al zou er zelfs bij deze orde in den gang van zaken, nog niet de minste schaduw op Gods heiligheid vallen, hij toch de gedachte daaraan begrijpelijk zou maken.

Doch zóó ligt de zaak niet. Het brengen van een offerande bij gelegenheid van Davids zalving — iets wat bij dergelijke plechtige handelingen trouwens gewoonte was, en bij Samuël althans zoo goed als nooit achterwege bleef — behoorde reeds van tevoren tot Samuëls opdracht. Dat de Heere er niet van sprak vóór Samuël zijn bedenking maakte, sluit dat niet uit. De voorstelling van naar Bethleem te gaan en David te zalven, verschrikte Samuël, bij den toestand van razernij waarin Saul gedurig verkeerde, in zóó hevige mate, dat hij den Heere met zijn bedenking in de rede viel. Zoo komt het dat God pas van de offerande te Bethleem spreken kan, na Samuëls tegenwerping.

Samuël zou inderdaad te Bethleem gaan offeren. Het brengen van een offerande en het toerichten van een offermaaltijd zou zelfs het eerste zijn, dat hem te Bethleem te doen stond. Als Samuël dan ook op de angstige vraag van de oudsten der stad: „Is uwe komst met vrede?“ antwoordt: „Met vrede; ik ben gekomen om den Heere offerande te doen, spreekt hij geen leugen, maar waarheid. Zeker, hij zegt hun niet alles aangaande het doel van zijn komst. Maar niet alles te zeggen aangaande een zaak is nog geen liegen en bedriegen; allermint als, gelijk hier, om nog ernstiger redenen dan het afwenden van levensgevaar, de zaak die het geldt, nog niet ten volle geopenbaard mag worden.

En daarmee handelde Samuël geheel overeenkomstig het woord en de bedoeling des Heeren.

David's
Dit deel
niet, dat
Hem dat
sterveling
kan van
navraag,
wat Hij
naar het
het recht
hoeveel
Allerhóó
Een d
woord, S
baar ma
baarmak
tegen
Het
er is een
van iets
En Sa
zing, we
of leugen
borgen w
er in het
duw is v
Wel is
Gods zeg
hangt me
om voor
te nemen
zich zelf
Bethleem
zien. Dat
nemen,
zoo Sam
aanstond
licht ook
te voren
blijven z
Dat zo
Gods ove
opzicht a
V.

Ergens
weverij
naties d
kaleidosc
beweging
zich vor
Of het
zelf voel
rubriek
is ze im
de losse
naar aan
door wel
men, die
eenheid
komt, kr
gende fig
soms oc
totaal a
Voor
Spraken
die de g
hebben,
een boek
historie
zuiver l
het biolo
die onty
zien, wo
van het
totaal a
in het
figuur, c
van den
andersoc
ligt in h
is de ar
wisselen

Het bi
staat, is
werken.
Schoond
en pent
groot te
stelling
plant-er
verscher
velden",
van het
thans is
eiland

gd hebben om
hieden moet.

olpen.
ren en wer-

J. W.

MEZEN

steengeval
at God de
ezag?

deze rubriek
ten. Tenminste
beantwoording

juiste beant-
daar nog wel
len Heere ver-
hem gezonden,
ng over Israël

van deze op-
e zalving van
l, dooden zal
tot God, „Saul
i“. En daarop
a een kalf van
gekomen om
j zult Isai ten
en geven, wal
en, dien Ik u

tomen om den
ere Samuël in
t hij hem doen
s naar Bethle-
diongen willen
js hebben, hoe
en, het gebruik

is. Want, zoo
an Zijn knech-
maar met zoo-
e zeggen of te
2.

oe gemakkelijk
de Schrift, als
t ziet, hij haar
wil ik daarmee
oos opzet was
k, die hier vol-
die, omdat ze
n niet konden
heiligheid, met
an dit Schrift-
eg uit de ver-

dat de Heere
van het offer,
s brengen. Dat
a God, bij zijn
niet aan offe-
ben opgenomen
s tegenwerping,
n tegen Sauls
dan, met eer-
Bethlehem als
or te brengen.
zels bij deze
niet de minste
n, hij toch de
aken.

rengen van een
ids zalving —
ndelingen trou-
el althans zoo
behoorde reeds
Dat de Heere
zijn bodenking
elling van naar
ven, verschrikte
ij waarin Saul
te, dat hij den
rede viel. Zoo
ande te Bethle-
nwerping.

m gaan offeren.
het toerichten
eerste zijn, dat
ls Samuël dan
dsten der stad:
dt: „Met vrede;
rande te doen,
d. Zeker, hij zegt
van zijn komst-
ande een zaak
allermint als
en dan het af-
die het geldt,
ag worden.
geheel overeen-
g des Heeren.

Dauids zalving mócht nog niet publiek worden. Dit deel van Zijn raad en doen wilde de Heere niet, dat Samuël reeds bekend zou maken. Wie zal Hem daarover ter verantwoording roepen? Wat sterveling, hij mag dan Saul of anders heeten, kan van den Allerhoogste eischen, dat Hij, op zijn navraag, hem door Zijn knechten openbaren zal, wat Hij alsnog verborgen wil houden? Als het, naar het woord van den Spreukendichter, reeds het recht eens Konings is om een zaak te verbergen, hoeveel te meer dan is het het recht van den Allerhoogsten Koning.

Een deel van zijn opdracht mag, naar Gods woord, Samuël, bij navraag van Sauls kant, openbaar maken; een ander deel niet. En de openbaarmaking van het eerste dient hem tot dekking tegen een gevaar dat hij vreest.

Het is, gelijk Calvijn bij 1 Sam. 16:2 aantekent: er is een groot verschil tusschen het verbergen van iets en het voorwenden van iets.

En Samuël, als hij handelde naar Gods aanwijzing, wendde niets voor, werkte niet met verzinzel of leugen, maar verborg alleen wat God alsnog verborgen wilde houden. Calvijn oordeelt dan ook, dat er in het woord Gods tot Samuël schijn noch schaduw is van leugen of bedrog.

Wel is er, naar het me voorkomt, een element in Gods zeggen tot Samuël, dat rechtstreeks samenhangt met de vrees van den profeet: het bevel n.l. om voor de offerande te Bethlehem met zich mee te nemen „een kalf van de runderen“. Want op zich zelf noodig was dat niet. Samuël had ook te Bethlehem zich wel van een offerdier kunnen voorzien. Dat de Heere hem beveelt het met zich te nemen, zal wel zijn reden hierin hebben, dat zóó Samuëls verzekering op eventuele navraag, aanstonds des te geloofwaardiger zou zijn, en allicht ook, dat daardoor zulke navraag zelfs van te voren overbodig schijnen en derhalve achterwege blijven zou.

Dat zou hier het blijk van de vaderlijke zorg Gods over Zijn knechten, tóch al in meer dan één opzicht zoo treffend, dubbel ontroerend doen zijn.

Op het Vogeleiland.

(Een nieuw natuurboek.)

Ergens las ik, dat men in stoffenfabrieken en weverijen de verschillende figuren en figuurcombinaties der patronen vindt door middel van den kaleidoscoop, den kijker, waarin bij rustig-draaiende beweging vele losse bestanddeelen door verglijding zich vormen tot een veelkleurige eenheid.

Of het juist is, weet ik niet. Maar de gedachte zelf voelde ik aanstonds als van toepassing op deze rubriek van ons blad. Voor den regelmatigen lezer is ze immers een soort van kaleidoscoop, waarin de losse bestanddeelen, n.l. de onderwerpen die naar aanleiding van de boeken aan de orde komen, door wekelijksche wisseling een veelkleurigheid vormen, die, als bespreking van boeken, toch weer een eenheid is. En zooals het met dien kijker voorkomt, kan het ook hier het geval zijn: de opvolgende figuur kan van de voorafgaande weinig, maar soms ook heel veel verschillen, vaak zelfs een totaal andere zijn naar vorm en perspectief.

Voor deze laatste situatie staan we in dit artikel. Spraken we eenige weken achtereenvolgend boeken, die de geestelijke dingen tot inhoud en achtergrond hebben, thans is aan de beurt van behandeling een boek, dat ons brengt op het terrein der natuurhistorie en van vogels en planten vertelt. Van het zuiver literaire komen we zonder overgang, op het biologische; van den dichtbundel en den roman, die ontwikkeling van het psychische leven doen zien, worden we in één's geplaatst voor de teekening van het physische, van het natuurlijke leven. Een totaal andere stof dus, of, om nog even te blijven in het gebruikte beeld, een gansch andersoortige figuur, die ontstaat door het één keer verdraaien van den kijker. Maar — en dat is het wat zulk een andersoortigheid rechtvaardigt — die verglijding ligt in het karakter van den kijker, of anders, het is de aard van deze rubriek, dat ze van zeer afwisselenden inhoud is.

...

Het boek, dat dan voor heden op het programma staat, is een nieuwe bijdrage tot de serie standaardwerken over het natuurleven, die de Uitgever A. G. Schoonderbeek te Laren brengt: met fotografieën en pentekeningen rijk geïllustreerde boeken in groot formaat, die, in populair vorm, belangstelling wekken voor de flora en de fauna, het plant- en dierleven, van ons mooie vaderland. Reeds verschenen „Zon op de golven“, „De Roep der velden“, „De Tooi der getijden“, „Sprake en Sproke van het jaar“, die we alle hebben aangekondigd, en thans is er het nieuwe deel: Op het Vogeleiland, door G. van Beusekom, F. P. J.

Koopmans, M. Lutten en N. Tinbergen, met een inleiding van Dr Jac. P. Thijssse.

Over de waardij van deze boeken heb ik een en andermaal geschreven. Maar telkens als een nieuwe proeve van het soort is verschenen is er weer de behoefte om het nog eens te zeggen van hoeveel belang ze zijn. Tot de literatuur in den strikten zin behooren ze niet, behoort ook dit nieuwe deel niet, maar toch zijn ze, en is ook dit, een artikel onder de rubriek „Literatuur en Kunst“ waard, omdat ze van de eerste tot de laatste bladzijde handelen over het schoone en dienovereenkomstig verrijkende lectuur bieden. En tegenover de vele moderniteiten, vooral ook op het gebied der literatuur, die we niet anders dan als bewijzen van moderne verworping kunnen aanmerken, zijn ze uitingen van moderne opvattingen, die ten volle onze sympathie verdienen. Een naderen toch tot de levende natuur als tot een altijd weer verwonderingwekkende bron van schoonheid, een bezien van en met groote toewijding indringen in den rijkdom, die in de planten- en dierenwereld ten toon gespreid wordt of, even veelvuldig, verborgen ligt, is een arbeid, die waardeerend afdwingt en dat met name doet, wanneer, zooals in deze boeken steeds het geval is, deze arbeid gepaard gaat met eerbiediging van ordening en wet in het natuurleven.

Ten dezen in het bijzonder zijn deze boeken getuigenissen van de moderne opvatting. De nieuwere bestudeering van het leven der natuur beschouwt de natuur om haars zelfs wil, zoekt naar de verschijnselen, tracht die, in hun schier eindeloze verscheidenheid, te groepeeren en vooral, streeft naar psychologische doorgroeiing. De oudere opvatting, die alleen beoogde te leeren kennen het nut dat de mensch uit het dieren- en plantenrijk trekken kan, heeft afgedaan; het jagen — ik zei het reeds eerder — is geworden een jagen met het fototoestel in plaats van met het geweer. Daarmee in overeenstemming is de houding van den mensch tegenover het leven der natuur veranderd. Eerbiediging wordt verlangd, tegen geweldpleging opgetreden in woord en daad, tegenover vroegere onverschilligheid bewondering gekweekt. Van dit alles dan spreken deze boeken. En daarom gaat hun betekenis in tweeërlei richting. Ze doen zien de schoonheid en de wetmatigheid van het groote zoo- wel als van het kleine in de natuur en brengen daardoor — dikwijls onbedoeld, want helaas wijzen ze daarop in den regel niet — tot een bewonderen van de wijsheid en majesteit van den Schepper, die dat alles zóó, en tot in de fijnste bijzonderheden geregeld, tot aanzien heeft gebracht. Wie als Christen deze boeken leest en telkens zich gewezen ziet op de doelmatigheid in het organisme van planten en dieren, vindt er de prediking in van Gods grootheid. En degene die niet leeft uit de christelijke overtuiging doch denkend leest, zal zich niet kunnen losmaken van den indruk, dat achter het kosmische wonder, dat hij te aanschouwen krijgt, een allesregerende Kracht staat, die — en dat is het belangrijke — niet maar mechanisch werkt en gewerkt heeft, doch scheppend, ordenend naar wijs inzicht en tegelijk die ordening bindend aan vaste wetten, dat wil dus zeggen, een Kracht die een Persoonlijkheid is. En waar hij dan van elders weten kan, dat geloofd wordt in God, die alle ding regeert, zal zich zijn denken met dat weten kunnen verbinden en alzoo óók tot hem uitgaan de prediking van Gods grootheid.

Dat is het eerste element van de betekenis dezer boeken. En het tweede is, dat ze opvoedend werken, dat ze den mensch, dien ze brengen tot bewondering voor het natuurleven, ervan doordringen, hoe hij zich temidden van en tegenover dat natuurleven heeft te gedragen. Want niet altijd is het vernielzucht of baldadigheid, als planten worden beschadigd en nesten worden vernield, het is dikwijls ook onwetendheid of zelfs uiting van oprechte, maar ongecultiveerde belangstelling. Deze boeken leeren hem dan, hoe hij handelen moet en wijzen tegelijk den weg aan, die tot bevrediging van deze belangstelling leidt, maar nu zoo, dat hij werkelijk ziet, wat hij zoekt, zonder dat hij beschadigt en vernielt.

En dan dragen de illustraties tot deze tweeledige betekenis een belangrijk deel bij. Vooral geldt dat van de foto's, die, met de grootste zorgvuldigheid genomen, de planten in hun schoonheid en de dieren in hun natuurlijkheid doen zien. De dierfotografie is hoe langer hoe meer een afzonderlijk vak geworden, dat van allerlei vernuftig gevonden hulpmiddelen zich bedient, om de karakteristieke en voor het menschenoog veelal verborgen levensgewoonten van de dieren, te treffen en weer te geven. Het doorbladeren van deze boeken, alleen maar met het oog op de illustraties, is opzichzelf al een werkzaamheid, waaruit de winst der tweeërlei betekenis voortvloeit kan.

...

En nu dit nieuwe boek zelf.

Het brengt den lezer naar een van Nederlands natuurmomenten, „de Beer“, een eilandje aan den overkant van den Nieuwen Waterweg bij Hoek van Holland, behoorend tot de Kroondomeinen en daarom onder voortdurend toezicht gesteld. Door deze bewaking, die tegelijk is kundige verzorging, kan zich de duinflora er voorspoedig ontwikkelen en

vinden er de vele en vaak zeldzame watervogels een rustige woonplaats. De schrijvers en fotografeerders, die daar toegang hebben verkregen en er gaandeweg bekenden zijn geworden, zoodat ze vrij hun gang konden gaan, hebben het eilandje in alle richtingen doorkruist, overal met behulp van „schuilhutten“ die ze bouwden, waarnemingen gedaan en opnamen gemaakt van het leven der vogels, de planten bestudeerd en gezocht naar de verhoudingen tusschen planten- en dierenrijk — en van dat alles vertellen ze, smakelijk, leerzaam en met groote kennis van zaken. Niet beter kan ik doen, om een indruk van het geheel te geven, dan de titels der verschillende hoofdstukken opnoemen. Het zijn er 21 en dus wordt het een heele opsomming. Maar, gezien het voorafgaande, zal de lezer er toch de kleur van het mooie boek in kunnen vinden en de titels spreken bovendien, op een enkele na, voor zichzelf. Na de inleiding van Dr Thijssse en een woord vooraf van de auteurs, waarin ze vertellen hoe ze tot de publicatie van hun werk gekomen zijn, komen de navolgende bijdragen, meest van Van Beusekom en Tinbergen (Rutten heeft voornamelijk de foto's geleverd): De eerste kennisgeving, Als de vischdieven bruiloft vieren, Bij de scholeksters op bezoek, Als de vlieren bloeien, Een stervend Landschap (over de stuifduinen, dat zijn duinen „ontstaan op het strand, waar de helm het stuivende zand opvangt en vasthoudt en zich er boven uitwerkt“, die nog slechts op een drietal plaatsen in ons land te zien zijn), De Dwergsterns, Naar de Kluten, Een plantenwandeling, Het Gezin van den Stormmeeuw, Een strandwandeling, Langes den Waterweg, Waar de Meeuwen slapen, In een Koksmeewendorp, Hoeksche Roofridders (bedoeld zijn de bruine kiekendieven), De Groote Trek zet in, Trekvogelfotografie, Naar het Wijde Slik (de zuidpunt van het eiland, een broedplaats van alle mogelijke vogels), Drukke Dagen (de laatste Octoberdagen, als de trekkers druk in de weer zijn), Na den Storm, Winterdag, Avifauna van de Beer.

Wie zich voor het vogeleven interesseert heeft uit deze titelreeks voldoende kunnen opmaen, dat dit boek voor hem wat waard is en als hij het dan ter hand neemt, zal hij bemerken, dat het nog veel meer geeft, dan hij verwachtte. Want er is geen vogel van de Beer en geen plant uit de duinen, die niet besproken wordt. Voeg ik hier nu nog aan toe, dat de (blijkbaar nog jonge) auteurs een groot enthousiasme bezitten en met een fleurige blijheid van hun zwertochten en ondervindingen vertellen, dan kan het duidelijk zijn, dat dit nieuwe deel van de serie een uitnemende uitbreiding betekent en waard is, met aandacht gelezen te worden.

Jammer is, dat ook hier niets doorklinkt van een hooger toon en dat de voortdurend omhooggerichte blik niets meer ziet, dan de vogels en de bonte wolken alleen.

C. T.

Consonanten en Dissonanten.

Onder deze goedgekozen titel gaf Wouter Hut-schenruyter dit jaar bij Van Stockum en Zoon (Den Haag) de herinneringen aan zijn bedrijvig muziekleven uit. Een stuk biographie dus.

„Gedurende mijn meer dan veertigjarige muzikantenarbeid“ — zoo zegt hij in de inleiding — „heb ik, midden in het muziekleven staand, alle belangrijke gebeurtenissen op het gebied van de toonkunst, hetzij mee-beleefd, hetzij van nabij gade-geslagen. Mijn ambt van orkestleider bracht mij in aanraking met bijna alle solisten van naam, die in de jaren van mijn werkzaamheid het podium betraden; ook met veel componisten, dirigenten, schrijvers over muziek. Ik had ook zitting in tal van besturen en commissies, en leerde zodoende vele zaken, waarvan het publiek alleen de buiten-zijde zag, in kern en wezen kennen. Mijn herinneringen zijn dus dicht samengeweven met het muziekleven in ons vaderland, zij hebben als zoodanig belang en daarom durf ik ze bekend maken.“

De schrijver stelt hier op de voorgrond: het belang van zijn ervaringen voor de muziekgeschiedenis: we gelooven goed te doen, zijn voorbeeld te volgen.

...

„Men zat aan tafels en dronk (en at!) wat men wenschte. Dat „eten“ bereikte zijn hoogtepunt in de tweede pauze, wanneer de restaurateur de bestellingen vaak niet kon bijhouden; het gonzend gebabel van de bezoekers, en het geklepper van borden, messen en vorken, gaf samen, wat een moderne jonge dame zou vinden „een zaaanlige Jazz-musiek“.

Vlak voor het orkest stond een groote, ronde tafel, die blijkbaar voor de stamgasten was bestemd; alle dames hielden zich al luisterend (wanneer zij niet babbelden!) bezig met een handwerkje; twee hanteerden een soliede breikous“.

Zóó beschrijft Wouter Hut-schenruyter het publiek